

BESCHEIDEN TROTS

1953 20 jaar „Het Vogeljaar” 1972

Door G. L. Ouweneel

Met gematigde vreugde en bescheiden trots begint het Vogeljaar met dit nummer aan zijn twintigste jaargang. „Matige vreugde” slechts omdat de vogelstand en vooral de bestaansmogelijkheden die tal van soorten kunnen worden geboden in Nederland en daarbuiten, gedurende de twintigjarige verschijningsperiode zodanig zijn achteruitgegaan dat een herinnering aan de situatie tijdens de beginjaren van het tijdschrift nu reeds licht tot weemoed stemt. Met „bescheiden trots” omdat het Vogeljaar meent op haar manier enigszins te hebben bijgedragen aan het veldwinnend streven de vogels te beschermen. Het lijkt niet te gewaagd te veronderstellen dat de vier jaargangen „Wiek en Sneb” en de daar op aansluitend verschenen jaargangen „Het Vogeljaar” een periode omspannen die qua bewogenheid haars gelijke in onze avifaunistische geschiedenis nauwelijks zal kennen. Degene echter die ontevreden is over de huidige stand van zaken betreffende de vogelstand — en daar is waarlijk wel enige reden toe — zal mogelijk enige troost kunnen putten uit het feit dat óók in het verleden alarmerende gebeurtenissen dreigden of zich voltrokken; de jaarverslagen van Vogelbescherming en Natuurmonumenten uit de jaren twintig en dertig zijn in dit

Ook de griel hebben wij als broedvogel verloren.

Foto: Jan P. Strijbos

verband instructief. Ook in de beginjaren van het Vogeljaar waren er reeds zorgen genoeg: de Kaloot ging verloren en donkere wolken pakten zich samen boven De Beer. Men ging zich realiseren welke grote veranderingen de effectuering van het deltaplan in de Biesbos en het zeeuwse en zuid-hollandse stromengebied teweeg zou brengen en in het midden van de jaren vijftig reeds begon zich in Europa de afname van stootvogels en uilen af te tekenen, een afname die spoedig in verband kon worden gebracht met het toenemende gebruik van bestrijdingsmiddelen. Het Vogeljaar heeft steeds gepoogd haar lezers van al deze gebeurtenissen en ontwikkelingen op de hoogte te houden: goede en slechte berichten wisselden elkaar af.

Komen en gaan

Na de raaf, bosruiter en goudplevier eerder in deze eeuw verloren we ook de griel als broedvogel. Daartegenover stond de komst van de knobbelzwaan en Turkse tortel in de jaren vijftig, soorten waarmee we waarschijnlijk achteraf minder blij zijn als met de morinelplevier en het barmsijsje die we in de zestiger jaren als broedvogel konden verwelkomen.

Een „in memoriam” van de belangrijke gebeurtenissen op avifaunistisch gebied gedurende de verschijningsperiode van het Vogeljaar zou, zelfs indien we ons beperken tot de vaderlandse avifauna, stellig een aflevering kunnen vullen. Vandaar slechts een greep. 1954: eerste druk van de Vogelgids, het determineerwerk dat de kring van ornithologen groter en de lijst van de hier te lande waargenomen soorten langer deed worden. Op 1 januari 1957 werd de Nederlandse Ornithologische Unie opgericht; voortgekomen uit de Nederlandse Ornithologische Vereniging en de Club van Nederlandse Vogelkundigen. Op dezelfde datum begon het RIVON haar werkzaamheden, het instituut dat het natuuronderzoek zou gaan stimuleren teneinde adviezen te kunnen verstrekken voor het natuurbehoud. Eén van de eerste onderzoeken gold de grote stern in Nederland. Hoewel de positie van deze soort aan het eind van de jaren vijftig nog rooskleurig leek voorspelden prof. dr. Mörzer Bruyns en drs. J. Rooth een moeilijke toekomst. Ook S. Braaksma, die de positie van het visdiefje onderzocht welk onderzoek in het Vogeljaar werd gepubliceerd, kwam tot een sombere prognose. Hoe spoedig zouden deze voorspellingen worden bewaarheid. De massale vogelsterfte in het voorjaar van 1960 waarbij in Nederland enkele honderdduizenden vogels omkwamen door vergiftiging lijkt de jaren zestig te symboliseren. Uit andere westeuropese landen kwamen eveneens verontwaardigende rapporten los waarbij vooral de zeer snelle afname van de stootvogelstand naar voren kwam; congressen in Cambridge en Caen besteedden aandacht aan de gevaren die deze groep bedreigden. Daarnaast werd de bedreiging voor het voortbestaan van palearctische steltlopers en het waterwild onderkend door het droogleggen van vitale trek- en overwinteringsgebieden: de MAR-lijst kwam tot stand, internationale waterwildtellingen werden georganiseerd en periodiek worden conferenties over dit probleem gehouden.

Wind in de zeilen

In de laatste twee jaar kreeg de kleine groep „groene jongens” steeds meer steun van de publieke opinie: het feit dat de aantastingen van het milieu zou toenemen dat de berichten hieromtrent dagelijks vaste rubrieken in de publiciteitsmedia kunnen vullen heeft de natuurbeschermingsgedachte zeker de wind in de zeilen gegeven. Men behoeft niet over occulte gaven te beschikken om te voorzien dat deze ontwikkeling zich zal blijven voortzetten: enerzijds een toenemende wil bij een groter wordende groep om hetgeen dat nog resteert aan natuurleven te behouden maar anderzijds een in steeds sneller tempo opvolgende reeks van aanslagen op dat restant. Ongetwijfeld zal natuurbescherming óók in de toekomst succesjes en successen boeken; het effect van beschermende maatregelen wordt echter twijfelachtig indien een veiliggesteld terrein wordt omgeven door een net van autowegen en hoogspanningsleidingen terwijl het water in en rondom een dergelijk gebied nauwelijks aan enig organisme levensmogelijkheden kan bieden. Wij menen dat de natuurliefhebbers zich agressiever moeten gaan opstellen. Signaleer in uw omgeving de bedreigingen die zich voor de door u bezochte natuurterreinen opdoen: niet alleen industrialisatie, wegenaanleg, realisatie van hoogspanningsleidingen en het graven of hertracering van vaarwateren maar ook het lozen van afvalstoffen, herverkavelingen of plannen voor massarecreatie. Geef deze bedreigingen door aan de publiciteitsmedia die, zeker nu milieuhygiëne een breder publiek gaan aanspreken, aan deze zaken graag aandacht schenken. Schakel die politici in waarvan u weet dat zij de slogan „natuurbescherming” niet alleen zien als een kreet die wellicht enige stemmenwinst kan opleveren. Adviseer ook de gemeentebesturen over de gevolgen van hun beslissingen. Er zijn in Nederland zeker mogelijkheden genoeg om te voorkomen dat omstreeks het jaar 2000 onze avifauna is genivelleerd tot een kokmeeuw,-wilde-eend-niveau. Uw actieve steun is daarvoor echter noodzakelijk.

• G. L. Ouweneel, Kilstraat 22, Maasdam

Avondkernbijter op St. Kilda: nieuw voor Groot Brittannië en Ierland

Op 26 maart 1969 werd een Evening Grosbeak (*Hesperiphona vespertina*) waargenomen op St. Kilda. De vogel kon worden gefotografeerd doch werd daarna niet meer gezien. Aangezien de soort in Europa niet in de handel is en de uit Amerika ontvangen gegevens melding maken van ongebruikelijke verplaatsingen in zuidelijke en oostelijke richting aldaar in de winter 1968/1969 wordt de mogelijkheid van een ontsnapte vogel niet waarschijnlijk geacht. De soort is nieuw voor de Britse eilanden.
(British Birds 64, nr. 4 april 1971).

H.J.L.

Franklinmeeuw in Hampshire: nieuw voor Europa

Een eveneens uit Amerika afkomstige soort, de Franklin's Gull (*Larus pipixcan*), werd op 21 februari 1970 waargenomen in de Farlington Marshes, Hampshire. Gedurende zijn aanwezigheid, tot 16 mei, trok deze rariteit zeer vele waarnemers. Bij het artikel zijn een drietal voortreffelijke foto's opgenomen van deze voor geheel Europa nieuwe soort.

Bijzonder is het, dat op 4 juli 1970 bij Arlington Reservoir, Sussex, eveneens een Franklin's Gull is waargenomen.

(British Birds 64, nr. 7, juli 1971).

H.J.L.